

Pilotprojekt Nationalpark Møn

NY LANDSBY I UNIK NATUR

VISIONER FOR ULVSHALE OG NATIONALPARKEN

**Slutrapport fra Ulvshale-gruppen
Januar 2005**

1. Introduktion

Forord

Denne rapport er et resultat af arbejdet i Ulvshalegruppen, der blev nedsat i foråret 2004, som et led i Pilotprojekt Nationalpark Møn. Gruppen påtog sig den opgave, at skitsere nogle visioner for Ulvshaleområdet fremtid, med speciel fokus på forholdet mellem bebyggelsen og den omgivende natur samt på konsekvenser for området af en evt. kommende nationalpark.

Vi skal understrege, at der er tale om en vision, hvis styrke ikke ligger i, at alle forslag er detaljerede og realitetstjekkede, men i forsøget på at indkredse langsigtede forandringer og idéer til, hvordan Ulvshale-området kan vende risici og trusler til en sammenhængende udvikling - til gavn for såvel naturen, de faste beboere som områdets mange gæster.

Vi vil dog også gerne give anvisninger på, hvordan man kan starte en realisering af visionen, og har derfor valgt nogle få, små og overskuelige projekter, der kunne påbegyndes i morgen, ud til implementering.

Det er for os helt klart, at også natur og mennesker skal følge med tiden. Vi vil med denne rapport gerne give vores bud på fremtiden for Ulvshaleområdet – med de bedste ønsker om, at mennesket og naturen stadig vil være i centrum.

Tak til Ulvshalegruppen, der gjorde det muligt at sammensætte disse visionære idéer til en bedre og mere ”fremtidig” fremtid.

Med venlig hilsen

**Else Marie Holm,
forkvinde**

og

**Erik Büchert,
sekretær**

Indhold

1. Introduktion	3
Forord	
Indhold	
2. Baggrund	4
3. Visioner og handlingsmuligheder	5
4. Visionen: En ny landsby i samklang med naturen	7
- en ny type lokalsamfund i samklang med både beskyttet, benyttet og genskabt natur i et lille "Natura 2000 samfund" på en halvø i Møn Nationalpark.	
5. Prioriteret handlingsplan	10
6. Implementeringsprojekter 2004-05	11
7. Organisering	12
8. Økonomi og ressourcer	13
Bilag 1. Forslag til masterplan 2008, af René Kjærulff	14
Bilag 2. Ulvshalegruppen	17

2. Baggrund

Baggrunden for nedsættelse af en ”Ulvshalegruppe” under Pilotprojekt Nationalpark Møn var et Fremtidsværksted for Ulvshale-området, som pilotprojektet afholdt i efteråret 2003. Her blev der bl.a. diskuteret behov for et bedre stisystem og en ny lokalplan for området. Der blev nedsat såvel en stiggruppe som en ”Ulvshalegruppe”.

Ulvshalegruppen har styregruppemedlem Else Marie Holm som formand (øvrige deltagere, se bilag 1). Den har afholdt 3 møder i juli-oktober 2004. Gruppen har set sig selv primært som en *idé-gruppe*, der skal komme med nogle hurtige, velargumenterede, men ikke nødvendigvis videnskabeligt funderede bud på Ulvshale-områdets fremtid på kortere og længere sigt, som kan indarbejdes i styregruppens generelle arbejde med at indkredse en mønsk nationalpark.

Ulvshaleområdet defineres af gruppen som omfattende hele Ulvshale-halvøen, fra sommerhusområderne og de tilgrænsende landskaber i øst (Hovedskovgård-området), via Hegnede-området mod sydvest og til Nyord-dæmningen i nordvest. Området omfatter m.a.o. både de bebyggede områder og naturområderne på Ulvshale, men da gruppen er sammensat af personer, der bor og/eller har sommerhus i området, var udgangspunktet i høj grad *fremtiden for beboerne og de bebyggede områder*. Som det vil fremgå af det følgende, står naturen i Ulvshaleområdet dog stærkt i billedet, også selvom fokus er på beboerne og bebyggelsen. Et gennemgående træk i gruppens diskussioner og synspunkter er derfor *at opnå det optimale samspil mellem ”lokalsamfundet Ulvshale” og områdets unikke natur* – mellem natur og kultur, om man vil.

Den indholdsmæssige baggrund for gruppens arbejde blev af formanden på det første møde defineret som følger: Ulvshale Strand vil ændre sig i de kommende år, p.g.a. flere fastboende, nationalpark, evt. udvidelse af sommerhusområdet m.m. Der er behov for at kvalitetsforbedre området og gøre det klar til en anderledes fremtid. Det er vigtigt, at de lokale beboere og sommerhusejere er på forkant med denne udvikling og melder deres holdninger ind i pilotprojekt på så tidligt et tidspunkt, at man kan nå at få indflydelse på udviklingen.

Der eksisterer ikke nogen samlet lokalplan for Ulvshaleområdet – kun en gammel bygningsvedtægt fra 1973 og nogle overordnede bestemmelser i kommuneplanen ramme-del. Byrådet arbejder pt. for en begrænset udvidelse af sommerhusområdet. Behovet for kvalitetsforbedring af de eksisterende sommerhusområder er også erkendt: I kommuneplanen lægges der op til at gennemføre en ”modelplan” for kvalitetsforbedring af et udvalgt sommerhusområde, hvis dette ønskes af de lokale. Endelig påvirkes området af de senere års bestræbelser på at etablere et sammenhængende system af cykel- og vandrestier i Møn kommune – en ”grøn infrastruktur”, der bl.a. skal sammenbinde kommunens vigtigste naturområder, herunder Ulvshale-Nyord området.

En væsentlig del af begrundelsen for grundejerforeningens ønske en samlet ”plan” for området er at stille alle lige og opnå ens regler for alle. I dag er det f. eks. ikke alle, der betaler til Digelauget, ligesom betaling for vand og kloak er forskellig. Det, der er brug for, er måske ikke (i første omgang) er en egentlig lokalplan, men snarere en art regelsæt og helhedsplan for området, der viser, hvor nye faciliteter kunne ligge og hvordan generelle kvalitetsforbedringsprincipper kan gennemføres (forbedring af veje og stier, friarealer, forskønnelse etc.)

3. Visioner og handlingsmuligheder

Der er på gruppens møder blevet gennemført en brainstorming på **langsigtede udviklingsmuligheder** i Ulvshaleområdet, ikke mindst ud fra den betragtning, at hvad enten vi gør noget eller ej, *så vil Ulvshaleområdet om få år være et andet samfund end i dag, ikke mindst med en større andel fastboende "seniorer"*. Et hovedspørgsmål er derfor: Hvordan gør vi Ulvshale til et levende samfund – både nu og fremover? Følgende konkrete muligheder har været oppe:

- Behov for en bedre butik i området – kan der etableres en ny købmandsbutik eller døgnekiosk? Eller kan butikken på campingpladsen udvides og gøres mere udadvendt?
- Småerhverv i sommerhusområdet, gerne "smalle" erhverv;
- Ulvshalegården som center for information og naturaktiviteter, herunder som "grønt forsamlingshus" for lokalsamfundet - men også gerne som "markedsplads" med salgsaktiviteter o. lign.
- Minigolf o.a. fælles fritidsfaciliteter;
- Lokale legepladser;
- Strandrensning (badebro);
- Oprensning af "kanalen";
- Konsekvenser af / forbedringsmuligheder i forb. m. evt. udlæg af nyt sommerhusområde bag det eksisterende.

Der er i gruppen enighed om, at det er svært at tro på, at nogen vil åbne en ny lokalbutik området – men derfor kan man godt "forberede" mulighederne herfor, f. eks. afsætte arealreservation til en evt. kommende butik i forb. m. udarbejdelse af en evt. ny lokalplan for området.

Visionsdiskussionen sporedes i løbet af de tre møder mere og mere ind på **samspelet mellem natur og lokalsamfund**. Ud fra en betragtning af, at områdets natur er dets største force, og at *naturnærhed er såvel sommerhusområdets som turistviksomhedernes største fortrin*, bør man prioritere udvikling af naturoplevelser i og nær på området. F. eks. udflugtssteder, naturlegeplads, stisystemer og rasteplasser. De foreliggende idéer for udvikling af Ulvshalegården med laden som (ubetjent) info-sted og Kostalden som "grønt forsamlingshus" passer fint ind i dette billede.

Flere og bedre overnatningsmuligheder vil også passe ind i og understøtte billedet, bl.a.

- Shelters o.a. primitive overnatningsmuligheder i naturområderne;
- Renovering af Kongens Ø (burde bruges til vandrehjem el. lign.),
- Hytter / feriecenter,
- Evt. en ny campingplads ved Hovedskovvej.

Også her var der dog enighed om, at initiativer til nye overnatningstilbud i området er afhængige af, om der skulle dukke initiativtagere op, der kan / vil finansiere sådanne projekter, og at vi som initiativgruppe derfor ikke kan gøre meget ved det.

Forvaltning af områdets store naturværdier vil kræve fortsat udvikling af plejeplaner, naturgenopretning, tilgængeliggørelse via et velfungerende stisystem og udbygning af brugerfaciliteter (rastepladser etc.). Sådanne tiltag vil være en forudsætning for, at naturområderne kan bære det forventede øgede publikumstryk. Dette gælder ikke kun for de offentligt ejede arealer. Planerne om privat naturgenopretning i Hegnede-området (omlægning til græsningsarealer, beplantning, etablering af vandhuller) kan være forbillede for andre lignende – og i høj grad ønskværdige – projekter. Kan man forestille sig, at Ulvshale-boerne selv løser en langt større del af disse opgaver end i dag?

Gruppen vendte flere gange tilbage til diskussionen om Ulvshales fremtid som helårsområde, primært for seniorer og pensionister. Hvad vil beboerne i området have brug for, hvis et helårs-Ulvshale skal være et velfungerende lokalsamfund? Hvordan kan vi kvalitetsforbedre det eksisterende sommerhusområde? Ofte efterlyses bedre vej kvalitet. Der er også brug for legepladser og fællesarealer. Badebro ud over stenene i strandkanten, var et andet forslag.

Møn Turistforening har som bekendt i en årrække arbejdet med miljømærkning af feriehuse. Dette arbejde kunne dels følges op i forb. m. lokalplan for det nye område, som kunne indeholde krav til husenes miljøstandard; dels kunne det følges op på område-niveau (det hidtidige arbejde har gået alene på husene), hvilket turistforeningen længe har ønsket. Kommuneplanen indeholder en målsætning om, at man skal udarbejde en eksempelplan for miljø- og kvalitetsforbedring af et udvalgt sommerhusområde, hvis beboerne selv måtte ønske dette.

Som bekendt arbejder kommunen på at få del i kvoten på 8.000 nye sommerhusgrunde i Danmarks kystnærhedszone. Bl. a. foreslås en udvidelse af sommerhusområdet ved Bøndernes Vej og Husmændenes Vej (op til Toftevej). Dette giver også mulighed for at kvalitetsforbedre de eksisterende sommerhus-områder, bl.a. med bedre tilkørselsveje, fællesarealer (for både nye og gamle områder) samt opkobling på stisystemer. Der er også behov for forbedring af div. infrastrukturer, f. eks.

- Bevar / genskab den gode strand
- Afskaf myggene!
- Bedre busforbindelser.

Alt dette er dog ikke nok, hvis det ikke lykkes at få lidt mere gang i det sociale liv i Ulvshale. **Der skal simpelthen ske noget mere i Ulvshale-området!** Hvis dette fremover lidt "mærkelige" og

usammenhængende lokalsamfund (delvis helårsområde, sommerhusområde og fritidsområde) skal blive et "helt" lokalsamfund, så kræver det, at der udvikles faciliteter for den "nye" landsby, som kan bruges fælles af alle de fire fremtidige hovedgrupper i området: 1) De fastboende, 2) sommerhusejerne, 3) de "almindelige" turister (feriehuslejere, campister, B&B-gæster) og 4) fritidsbrugere fra andre dele af kommunen og regionen. Og dét, man skal være fælles om, kan (igen) i høj grad være faciliteter, som knytter sig til hovedstyrken i området, nemlig naturen, f. eks.:

- Hvordan får vi i højere grad Ulvshalecentret til at fungere som *Ulvshales* center og mødested?
- Hvordan skabe gode, fælles oplevelser, f. eks. nogle faste årlige fester - kan de evt. bygges ovenpå eksisterende events (Store Strandrensedag, Grundejerforeningens generalforsamling)?
- En skovbørnehave kunne skabe stærkere forbindelser mellem Ulvshale og "heltids-Møn".
- Det samme kan en naturlejrskole, evt. på Kongens Ø.

Diskussionen førte også over i en debat om **organisation** af arbejdet med udvikling af Ulvshaleområdet – og måske en stærkere, permanent fællesorganisation for området – én fælles grundejerforening, eller???

4. Visionen: En ny landsby i samklang med naturen

- en ny type lokalsamfund i samklang med både beskyttet, benyttet og genskabt natur i et lille "Natura 2000 samfund" på en halvø i Møn Nationalpark.

Hvis vi skal opsummere idéer og tendenser i gruppens arbejde, fører det til en fremtidsvision for Ulvshale, der kunne se ud som beskrevet herunder. Det følgende er et Uddrag af formandens beretning på Ulvshale Lokalråds generalforsamling år 2030, hvor formanden – i anledning af 25 års dagen for afslutningen af Pilotprojekt Nationalpark Møn – fandt anledning til at gøre status:

Ulvshale Lokalråd Generalforsamling 2030

Uddrag af formandens beretning

I år fejrer vi Ulvshale Lokalråds 25 års jubilæum, og det har givet mig anledning til et længere tilbageblik end man plejer i en årsberetning. Ulvshale har på de 25 år udviklet sig til en type lokalsamfund, som vi ikke kendte i Danmark i starten af 2000-talet. Et langt mere levende lokalsamfund end dengang, men også et område med balance – næsten symbiose - mellem "menneskenes samfund" (de bebyggede områder) og den natur, der også i dag er vores største kvalitet. Et velplanlagt og velfungerende lokalsamfund for såvel fastboende som fritidsbrugere, i frugtbart samspil med resten af Sydsjælland-Møn kommune.

Den nye landsby har langt flere fastboende – primært seniorer og ældre – end i 2005, men der er også stadig mange fritidshuse. Der er bedre lokal service, flere fællesfaciliteter og betydeligt mere socialt liv med langt flere aktiviteter blandt Ulvshale-boerne - også udenfor sæsonen – end vi turde have troet i 2005. Kunne i f. eks. forstille jer Ulvshale uden lokalcentret, som syder af aktivitet, både i turistsæsonen – hvor det i høj grad er turisterne, der kommer her – og udenfor, hvor aktiviteter blandt de fastboende tegner billedet. Eller Ulvshale uden Ejners butik? Hvis Ejner kun havde tænkt på overskud i de første mange år, så havde Ulvshale ikke haft sin egen butik. Derfor under vi ham også den gode forretning, den er blevet til i dag.

Områdets nuværende beboere og brugere kan opdeles i 4 hovedgrupper: De fastboende, som primært er seniorer og ældre; sommerhusejere og andre faste "deltidsborgere"; turister – folk på midlertidige ophold (ikke kun i ferien); og brugere fra andre dele af kommunen og regionen. Afgørende for kvaliteten af den nye landsby og dens omgivelser – såvel dens faciliteter som dens sociale liv og anvendelsen af den pragtfulde natur – er, at det er lykkedes for os at bringe disse 4 befolkningsgrupper sammen i et positivt samspil.

Det voksende antal fastboende, ældre blev ellers først – i starten af århundredet – betragtet som et stort problem for den nye kommune: Hvordan skulle man servicere de mange ældre i en bebyggelse uden service- og fællesfaciliteter? I Ulvshaleområdet vendte vi denne problemstilling på hovedet og så på de nye, faste beboere som ressourcepersoner. Det er primært ulvshalebeboerne selv, som har taget initiativ til og driver områdets erhvervsvirksomheder og de mange nye service- og fællesfaciliteter. Kommunen ville aldrig have kunnet klare denne opgave alene. De faste beboere er også hjertet i områdets stærke fællesorganisationer (herunder lokalrådet), og er – med deres kontaktflader til de tre øvrige grupper – i høj grad områdets "sociale cement".

Takket være en stor og aktiv indsats fra alle involverede, ikke mindst i forb. m. nationalpark-projektet (herunder de offentlige myndigheder - tidligere stat, amt og kommune, nu bestyrelsen for Nationalpark Møn) kan vi i dag glæde os over en rigere natur med større oplevelsesmuligheder end i 2005. Det har krævet en stor indsats indenfor naturbeskyttelse, naturgenopretning, naturpleje, forbedring af adgangsforhold og udvikling af informations- og formidlingsindsatsen til det høje niveau, vi kender i dag. Heller ikke forvaltningen af områdets naturværdier ville i dag være mulig uden indsatsen fra en lang række lokale aktivgrupper (ornitologer, strandjægere, centergruppen, skovmændene, dyreparken m. fl.)

Så heller ikke på dette punkt er Ulvshaleområdets drift noget, som andre – kommunen, naturmyndighederne etc. – gør for os. Vi gør det selv! – men selvfølgelig i et positivt samspil med myndighederne og det omkringliggende samfund.

Afgørende for dette samspil er, at vi for år tilbage fik styr på områdets planlægning. ”Masterplanen” fra 2008 var det store gennembrud, hvor vi for alvor fik udviklet vores visioner om flere fællesfaciliteter, bedre vej- og stiforbindelser og kvalitetsforbedring af både de eksisterende sommerhusområder og det dengang nyplanlagte område ved Toftevej.

Siden er visionerne i stort omfang blevet virkeliggjort via en række lokalplaner – den seneste planen for den nye genbrugsplads og –butik ved Hovedskovgård. Det har givet de bebyggede områder et løft, som vi dårlig nok bemærker i dag; men se på billederne af områdets udseende en novemberdag i 2005, så vil alle kunne se forskellen.

Veje og fællesarealer er velplejede, stisystemet hænger sammen så man kan få sig en god spadseretur og komme let til både stranden og ud i landskabet – uden at skulle gå samme vej frem og tilbage, som vi måtte for 20 år siden - og der er langt flere fællesfaciliteter i form af genbrugspunkter, legepladser og grønne fællesarealer til sport og samvær om grillen. Husenes gennemsnitsstandard er blevet langt bedre – på grund af værdistigningen, men også på grund af indsatsen fra vores lokale forening til bedre sommerhus-byggeskik og den gratis rådgivning fra Møn Turistbureaus Feriehusudlejning.

Afgørende for den positive udvikling af den nye landsby Ulvshale – og måske det allervigtigste – har dog været, at vi på et tidligt tidspunkt indså nødvendigheden af at organisere os og skabe stærke, lokale foreninger og interessegrupper. Det har været svært i et ”deltidssamfund”, men det er lykkedes takket være en række ildsjæle.

Dannelsen af Lokalrådet i 2012 var det store gennembrud. Det er lokalrådet, som i dag både samler trådene fra den lange række af foreninger og aktivgrupper – vi skal f. eks. nu i gang med den fjerde revision af masterplanen - og som tegner lokalsamfundet udadtil og sikrer et godt samspil med Sydsjælland-Møn kommune og andre instanser i verden omkring Ulvshale.

Om det allervigtigste - årsagen til, at vi er her og bliver her.

Naturen er en selvfølge, men lad os alligevel nævne det igen, som vi har gjort på de foregående generalforsamlinger siden 2010. Hvor det her lykkedes os, samtidig med den ovennævnte kulturelle og organisatoriske indsats, at tage initiativer til genetablering og bevarelse af natur. Med et center som udgangspunkt, der med alle sine nye aktiviteter, specielt i sommerhalvåret, har været et lokalt støttepunkt for alle og et kraftcenter for Natur med stort N.

Beboere, besøgende, naturelskere og turister - alle har de nydt den urørte blandede skov, områderne i den, med både store græssere og områderne, der hovedsagelig besøges af stivandrere. Den omskiftelige strand og strandengenes fugle- og dyreliv. Vådområderne, engene med deres rige dyreliv. Plejen af området, som vi stort set har overladt til dyrene.

Specielt har vi været glade for at se andres glæde ved den lille flok vilde heste, som trives rigtig godt på Veddelen og langs den genskabte Veddelsø. Den lille Bisonhjord, der fik en vildttunnel under Ulvshalevejen og derved blev koblet til den anden del af skovområdet langs nordkysten i det der genskabte skovområde. Hvorved de blev i stand til at dele gener og få "trædesten" til den anden lille hjord i Klinteområdet.

Således kan vi i dag glæde os over både en fast vildhestebestand af Konikheste, og glæde os over, at vi har været med til at genskabe et lille område for europæisk Bison. Noget vi ikke dengang troede var muligt, men som ved kreativitet og anderledes tænkning viste sig at kunne lade sig gøre. Vi blev jo mennesker og holdt op med at være aber, netop fordi vi har evnen til at forestille os at tingene godt kan være anderledes. Selv om det selvfølgelig krævede forskelligartede tiltag og naturforbedringer på dyrenes præmisser. Hvad disse store græssere har betydet for faunaen under et - fugle, blomster, dyr og insekter - behøver jeg vist ikke at omtale. Og heldigvis har en del af myggene også kastet sig over den del af den genskabte natur og reddet os mennesker fra både summen, stik og kløe.

Som vi sidder her i Ulvshalecentret, kan vi nu nyde lyden af de gungrende hove fra hesteflokken i galop på vej fra Luddeholmene mod Veddelen og videre på et strejf ind i skoven. Vores allerstørste turistattraktion, som vi genskabte, ikke for turisternes skyld, men fordi vi havde en forpligtelse efter Bern-konventionen til at genskabe mere natur inden 2010. Vi fik både stoppet tabet af natur og genskabt fauna af både skønhed og vitalitet. Lokalrådet har løbende justeret på denne udvikling i samarbejde med Skov og Naturstyrelsen og i fin overensstemmelse med Nationalparkbestyrelsen, med hvem der til stadighed har været et godt udviklingssamarbejde.

Vi glæder os i dag også over at have genskabt og bevaret muligheder for ti tusinder af små og store træk- såvel som standfugle i området. Områdets lavvandede områder med både flot badevand og ynglebiotoper til vade- og andefugle. Og hver dag kan vi glæde os over de tusinder af gæs af forskellige arter. Ande-, vade- og rovfugle på træk eller stand, som vi oplever dem fra områdets fugletårne. Lad os til slut glæde os - sammen med turisterne og de andre besøgende – over, at vi hele tiden har ladet bæredygtig beskyttelse komme forud for benyttelse. Den holdning og vision er blevet fastholdt og stadig udbygget i disse tyve år efter 2010.

Min opfordring til vore børn vil være: Lad det altid være vores naturgrundlag, der bestemmer fremtiden, fordi vi er en del af den og den en del af os.

Tak for ordet.

Formanden

5. Prioriteret handlingsplan

Ulvshalegruppens prioritering af handlingsmulighederne på kortere sigt peger på følgende ”aktioner”, som der umiddelbart kan arbejdes videre med:

- *Udvikle naturoplevelser, tilgængeliggøre dem og informere om dem, i nationalpark-områderne Ulvshale-Nyord, men også i landskabet umiddelbart omkring sommerhusområdet;*
- *Udvikling af Ulvshale-gården til lokalt naturcenter og ”forsamlingshus”;*
- *Etablering af stier og forbindelse af disse med eksisterende lokale og overordnede stier, så det er let at komme til stranden, på spadseretur ud i det omgivende landskab og på længere udflugter på cykel eller til fods;*
- *Kvalitetsforbedring af det eksisterende sommerhusområde, samtidig med udvikling af et evt. nyt sommerhusområde.*
- *Udvikling af nye aktivitetstilbud for alle befolkningsgrupper i området, med udgangspunktet i de eksisterende foreninger og ”institutioner” (incl. naturvejledning fra Ulvshalecentret).*
- *Etablering af et fælles mødested, mere centralt beliggende i sommerhusområdet end Ulvshalecentret.*
- *At etablere en tværgående organisering af udviklingsarbejde i Ulvshale-området – evt. i form af ”en ny Ulvshale-bande”, se pkt. 6.*

Oplæg til masterplan

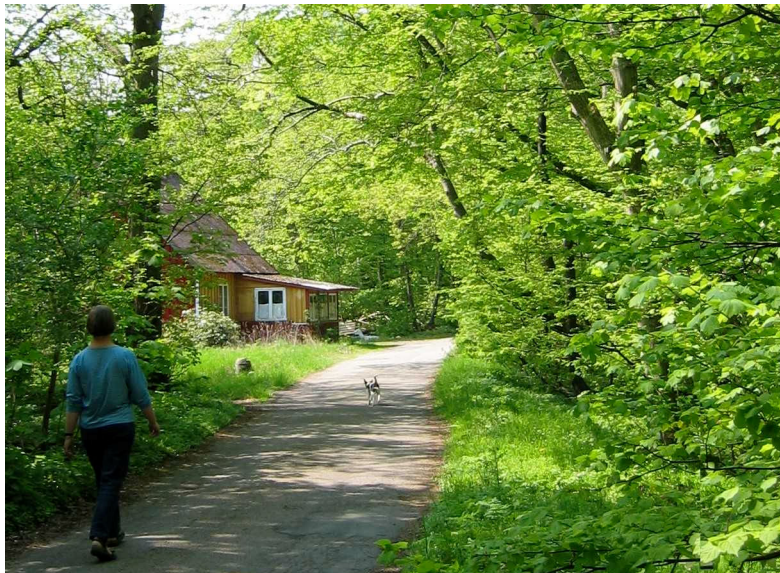
Der er, under Ulvshalegruppens arbejde, fremkommet en række bud på konkrete handlinger. De fleste er indarbejdet i det ovenstående, men et enkelt indlæg kom så sent, at vi fandt det formålstjenligt at indsætte det som et selvstændigt bilag. Det drejer sig om et indlæg fra René Kjærulff, Hegnede Bakker, der har skrevet sit handlingsplanforslag som et ”Forslag til Masterplan for Ulvshaleområdet 2008”. René Kjærulffs masterplan kan ses i Bilag 1.

6. Implementeringsprojekter 2004-05

Styregruppen har efterlyst gruppernes bud på ”implementeringsprojekter”, d.v.s. mindre tiltag og anlægsprojekter, som kan gennemføres allerede nu, uanset om vi faktisk får en nationalpark eller ej. Der er afsat ca. ½ mio. til sådanne projekter.

Ud fra de tidligere diskussioner kom man frem til følgende forslag til implementeringsprojekter:

- *Udbygning af Ulvshale Naturcenter til "Grønt forsamlingshus";*
- *Geologisk Udstilling på Ulvshale-centret;*
- *Handicapvenlig både- og badebro ved det Blå Flag, bådudlejning administreret af campingpladsen (med udlejning af fiskeudstyr);*
- *Andre handicapvenlige faciliteter, bl.a. på P-pladser og rasteplasser;*
- *Anlæg af mgl. sti-stumper, som kan sammenbinde det fremtidige stinet i Ulvshaleområdet.*

7. Organisering

Hvis der for alvor skal tages fat på udviklingsarbejdet i Ulvshaleområdet, eksisterer der næppe på nuværende tidspunkt en organisation, der kan bære dette arbejde i hele den bredde, der lægges op til i de ovenst. punkter. Hverken ejernes organisationer, de myndigheder og institutioner eller de naturforeninger, der er til stede i området, kan bære denne opgave alene. Gruppen peger på, at der bør dannes ”en ny Ulvshalebande”, som kan samle såvel beboere / grundejerforeninger som myndigheder, foreninger og erhverv, der er aktive i området.

Dannelse af en fastere og mere slagkraftig organisation, repræsenterende alle interessenter i Ulvshale-området, er en af de vigtigste præmisser for videre udvikling. Der bør derfor tages initiativ til dannelse af en sådan organisation snarest.

8. Økonomi og ressourcer

Der er ikke pt. afsat specifikke midler til realisering af hverken ”aktionerne” i den prioriterede handlingsplan eller de ovennævnte implementeringsprojekter. Ikke desto mindre vil der formentlig kunne kanaliseres betydelige ressourcer ind i en forbedring af Ulvshale-området i de kommende år – via driften af de offentligt ejede områder, nationalpark-projektet, div. sti-udbygningsprojekter, særlige udviklingsprojekter indenfor f. eks. fugleturisme og naturgenopretning og via private investeringer.

Det er vigtigt at skabe sammenhæng imellem sådanne indsatser for at skabe det bedst mulige samlede resultat. Dette kan bl.a. påbegyndes med nedsættelse af den ovennævnte ”nye Ulvshalebande”.

Spørgsmålet er dog, om dette er nok. Eller om der, som en opfølgning af Pilotprojekt Nationalpark Møn, **bør defineres et overordnet ”Ulvshale-projekt”** m.h.p. udarbejdelse af en samlet plan – en masterplan? - for områdets indretning og udvikling og m.h.p. fundraising til prioriterede aktioner og koordinering af individuelle projekter.

BILAG 1.

FORSLAG TIL MASTERPLAN FOR ULVSHALE-OMRÅDET 2008 AF RENÉ KJÆRULFF, HEGNEDE BAKKER

Hegnede 1.1.2008

I forbindelsen med udarbejdelsen af Masterplan 2008 for Ulvshaleområdet vil jeg komme med dette oplæg til diskussion, som vi aftalte ved sidste møde. Indlægget er et forsøg på at formidle mit personlige overblik over en fremtidsvisions konsekvenser og grønne tråd i forhold til naturen i området og i forhold til det kommende nationale naturområde her på Møn.

Vores ledelinier for naturen i den kommende Masterplan 2008 kunne være følgende:

*Natur for naturens skyld
Natur for vores egen skyld
Natur for beboerne i området (lokalt medejerskab)
Natur for børn og institutioner
Masterplan 2008 som et led Det nationalpark Naturområde på Møn
Natur for vore gæster - turisternes skyld*

Ulvshale/Hegnede er et område som på mange måder ligner Feddet i Præst Fjord, hvor natur og natur-formidling og turisme og fritidstilbud har fået hver deres veldefinerede plads. For at gøre en lang historie kort vil jeg dele min forslag op i en ultrakort beskrivelse af følgende elementer.

- *Ulvshaleområdets naturarealer*
- *Ulvshalegården*
- *Forbindelsen til Nyord*
- *Sommerhusområdet i Ulvshaleskoven*
- *Badestrandene*
- *Hegnede og dalstrøget*
- *Den nye skovrejsning*
- *Naturaktiviteter i den nye skovrejsning*
- *Stier*

- *Campingpladsen*
- *Sommerhusområderne*
- *Styring*
- *Uvshaleområdet naturarealer udgøres efter min opfattelse af: Uvshaleskoven, til dels sommer-husområdet i tilknytning hertil, engene og stranden mod øst og nord, Horsnæs, Veddelen, Høgekær og Luddeholme. For disse områder bør udarbejdes en samlet naturudviklingsplan.*
- *Uvshalegården: Et center for styring af naturudviklingsplan, naturformidling, naturturisme, skolekontakt, rådgivning, kurser mm. med overnatningsmuligheder.*
- *Forbindelsen til Nyord: Nyord bliver en del af det særlige tilbud i området med sin enestående natur og sin særlige kultur i det lille øsamfund.*
- *Sommerhusområdet i Uvshaleskoven skal udmærke sig ved at have den særlig kvalitet, som vi har omtalt som miljømærkning, en særlig måde at indrette sommerhuse og sommerhusområder på i et følsomt naturområde.*
- *Badestrandene: Skal ses med deres særlige karakter, som et attraktivt sted i sig selv og udvikles med nænsom hånd - der er foreslået badebro og strandcafé f.eks.*
- *Hegnede og dalstrøget: Bør ses som en værdifuld korridor mellem Uvshaleområdet på den ene side og det nye skovrejsningsområde og Nordøstmøns kyst og vidtstrakte arealer på den anden side. Bækken/kanalen og berederne omkring den gennem området bruges meget af fugle og pattedyr som levested og "korridor". Det bør derfor friholdes for bebyggelse.*
- *Den nye skovrejsning får en stor betydning i landskabet - som har nogle unikke udsigter. Det er af stor betydning, at udsigterne tænkes ind i skovrejsningsplanen. Vi må drøfte, hvilke dyrearter der på længere sigt skal integreres i skovens fauna, når træerne er robuste?*
- *Naturaktiviteter i den nye skovrejsning: Den nye skovrejsning er ligesom Udbyskoven et overkommeligt mål for børn, institutioner, familier mm. i området og fra Stege. Vi skal videreudvikle de faciliteter til naturaktiviteter som SNS allerede har anlagt, bl.a. muligheder for at søge ly i dårligt vejr, muligheder for at låne redskaber/værktøj til aktiviteter i skoven. Det begyndende samarbejde mellem personalet fra Uvshalegården og samarbejdspartnerne fra lokalområdet og institutionerne om at formidle og forvalte faciliteterne fungerer godt og kan sagtens udbygges, og turisterne i området er i stigende grad begyndt at benytte sig af dem.*
- *Stier: Det er almindelig kendt at både vandre- og cykelstier er under udvikling i området og, at der stadigvæk er mange muligheder for forbedringer. Det er på tide, at de meget konkrete forslag til stisystemerne i området bliver tilgodeset, også den evige knast - stiforbindelsen mellem Stege og området.*
- *Campingpladsen: Området omkring Campingpladsen eller et andet afgrænset område bør gøres til et område, hvor f.eks. dagligvarehandel, boder med lokale produkter, aktiviteter for fastboende og turister var samlet og gav mulighed for samvær og dynamik i lokalområdet. Det at samle aktiviteterne vil samtidig styrke mulighederne hos de enkelte forretningsdrivende for at overleve økonomisk.*

- *Sommerhusområderne: Jeg kender i praksis ikke meget til problematikkerne i sommerhusområdet, men har lyttet en del til dem på vores møder. Der er mange forskellige måder at bo i området på. Fastboende, "landligere", sommergæster, udlejere, lejere, turister osv. Jeg satser på at grundejer-foreningen og den nuddannede Ulvshalegruppe kan blive det forum, hvor vi fremover kan mødes og drøfte nye opgaver og finde måder at løse dem på. Hidtil har vi mest oplevet sporadiske møder, selvom jeg synes, at der er sket noget de seneste 2 år.*
- *Styring: Hvis vi i lokalområdet kan fathpolde interessen for på længere sigt at deltage i samarbejdet med det organ, der skal føre et eventuelt nationalt naturområde ind i fremtiden - og omvendt - har vi en chance for at kunne løfte opgaven med at udvikle området både for natur og mennesker.*

Med venlig hilsen René Kjærulff, Teglværksvej 28, Hegnede

BILAG 2.

ULVSHALEGRUPPEN OVERSIGT OVER DELTAGERE I / KONTAKTPERSONER TIL GRUPPEN

- Else Marie Holm (formand)
- René Kjærulff
- Benny Rasmussen
- Lars Jørgensen
- Hans Henrik Knudsen
- Hans Gamdrup
- Kjeld Christiansen
- Keld Mørch
- Tom Jakobsen
- Eva Jakobsen
- Arne Ekwald
- Katrine Gro Hansen
- Poul Grønager
- Flemming Marsk
- Erik Büchert (sekretær)